

Hayvan Destekli Müdahaleler

By Emel YEŞİLKAYALI

Animal assisted interventions in social work practices	Sosyal çalışma uygulamalarında hayvan destekli müdahaleler
Emel Yeşilkayalı¹ Aslı Ofluoğlu²	
Abstract <p>Animal-assisted intervention is an intervention method that is shaped on the basis of human-animal relationships and is defined as the use of animals to solve people's problems. The use of animal support, especially in integrated interventions, is becoming increasingly widespread throughout the world. The effect of scientific evidence. This method can also be used as a social work intervention in disadvantaged groups such as victims of violence, children at risk, victims of trauma, prisoners, elderly people, and people with disabilities. However, there is no study on the use of this intervention in the field of social work in our country. Therefore, the aim of this study is to present a review of the use of animal-based interventions in social work practice, which has been proven in various studies to have positive effects in improving, developing and maintaining physical, psychological and social well-being. In order to reach this aim, the historical process, definition and benefits of animal-assisted therapy and animal-assisted intervention are emphasized. Later, the theoretical foundations of the animal-assisted</p>	Özet <p>Hayvan destekli müdahale insan-hayvan ilişkisi temelinde şekillenen, insanların problemlerini çözme amacıyla hayvanların kullanımı olarak tanımlanan bir müdahale yöntemidir. Bilimsel kanıtların da etkisi ile özellikle bütüncül müdahalelerde hayvan desteğinden yararlanma, tüm Dünya'da giderek yaygınlaşmaktadır. Bu yöntem, şiddet mağdurları, risk altındaki çocuklar, travma mağdurları, mahkumlar, yaşlılar, engelliler gibi dezavantajlı gruplarda sosyal çalışma müdahalesi olarak da kullanılmaktadır. Bununla birlikte ülkemizde sosyal çalışma alanında bu müdahale hakkında herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlığın iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve korunmasında olumlu etkileri çeşitli araştırmalarla kanıtlanmış olan hayvan destekli müdahalenin sosyal çalışma uygulamalarında kullanımına ilişkin bir derleme sunmaktır. Bu amaca ulaşabilmek için, önce hayvan destekli tedavi ve hayvan destekli müdahalenin tarihsel süreci, tanımı ve yararları üzerinde durulmuştur. Daha sonra hayvan destekli müdahalelerin kuramsal temelleri, sosyal çalışma müdahalelerinde kullanımı ve</p>

¹ Doctor Lecturer, İstanbul Sabahattin Zaim University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work, emel.yesilkayali@izu.edu.tr

² Ph.D. Student, İstanbul Sabahattin Zaim University, Institute of Social Sciences, Social Work, asli.ofluoglu@gmail.com
Submitted:/...../2018

interventions, their use in social work interventions and the role of social workers in these team work required interventions are revealed.

Keywords: Animal assisted intervention; social work; animal assisted therapy; veterinary social work; social worker; animal assisted therapy.

2

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

ekip çalışması gerektiren bu müdahalelerde sosyal çalışmacıların rollerinin ne olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Hayvan destekli müdahale; sosyal hizmet, hayvan destekli tedavi; veterinerlik sosyal çalışması; sosyal çalışmacı; sosyal çalışma.

5

6

7

8

9

10

Giriş

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

Fiziksel, sosyal ve ruhsal sağlığın iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve korunmasında hayvan desteğinden yararlanılması, yaklaşık son 30 yıldır giderek artan bilimsel kanıtların da etkisi ile tüm Dünya'da yaygınlaşmaktadır. Esasen hayvanların insan yaşamındaki önemi binlerce yıldır kabul edilmektedir. İnsan-hayvan ilişkisi tarihsel olarak ele alındığında konu ile ilgili tartışmaların antik çağa kadar uzandığı (Menteş Gürler ve Osmanağaoğlu, 2009) ve aynı zamanda binlerce yıldır terapötik boyutlu (Morrison, 2007) olduğu görülmektedir.

Tek tanrılı dinlerin öncesinde, şamanizm gibi pek çok inanış hayvanların iyileştirici ve hasta edici güçlerinin olduğu temeline dayanarak hayvanları tedavi amaçlı kullanmıştır. Hayvanların tedavi amaçlı kullanımı tek tanrılı dinlerin kabul görmeye başlaması ile az rastlanan bir yöntem haline gelmiş olsa da, aydınlanma çağında evcil hayvanların çocuklar ve ruhsal hastalıkları olan kişiler için topluma katılımı kolaylaştıran bir işlev görebileceği fikri popülerleşmiştir. Hayvan refakatinin tıbbi uygulamalardaki potansiyeli son zamanlarda yükselişe geçmiştir ve bu durum evcil hayvan refakatinin kalp krizi geçiren hastaların ömrünü uzatan etkilerini kanıtlayan tek bir çalışma ile gerçekleşmiştir. Bu çalışma hayvan destekli tedavi (HDT) üzerinde başkalarının da çalışmasının önünü açmıştır. Sözü geçen çalışmaların çoğu, hayvan destekli müdahalelerin kısa dönemli rahatlatıcı etkileri ve uzun vadeli iyileştirici sosyal destek kaynağı olmaları hakkındadır (Serpell, 2006, s. 16-17).

Günümüzde, insanlığın hayvanlarla etkileşiminden ve hayvanların eşliğinden tedavi amaçlı yararlanması, kanıtlara dayalı olarak giderek artan bir bilimsel zemine kavuşmaktadır (Laun, 2003). Genel hatları ile hayvan destekli müdahale (HDM) ve sosyal çalışma disiplini bir araya geldiğinde, ailelere, gençler ve çocuklara (Melson, 2003), yetişkinler ve yaşlılara (Motomura ve diğ., 2004; Brodie & Biley, 1999), engelli bireylere (Lane ve diğ., 1998) ve mahkumlara yönelik fayda sağlama adına pek çok çalışma gerçekleştirilmektedir (Wells, 2007; Dellinger, 2008)

Hayvanların eşliğinden iyileştirici ve geliştirici olarak yararlanılması sosyal çalışma disiplin ve mesleğine de yansımış ve çeşitli müdahale ve değerlendirmelerde hayvanlardan destek alınması yaygınlaşmıştır. Tedeschi ve diğ. (2005), Denver Üniversitesi Sosyal Çalışma Enstitüsü'nde on dokuz yıldır, "Hayvanların Terapötik Ortamlara Entegrasyonu" başlıklı bir kurs verildiğini, 2005 yılından beri de "Hayvan Destekli Sosyal Çalışma Uygulamaları" başlıklı yüksek lisans düzeyinde eğitim programı sunulmaya başladığını belirtmektedir.

Ülkemizde ise, sosyal çalışma müdahalelerinde hayvanların desteğinden yararlanılmasına ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Özkul (2014) veterinerlik alanındaki çalışmasında ülkemizdeki bilimsel temelli ilk uygulamaların yeni başladığını, bu uygulamalarda atlar ve köpeklerin engelli ve yaşlı gruplarda kullanıldığını belirtmektedir. Bununla birlikte, ülkemizde HDT

43 hakkında bazı akademik çalışmaların bulunduğu ve bu çalışmaların derleme türünde olup, tıp (Cevizci
44 ve diğ., 2009), hemşirelik (Beyce İncal ve diğ., 2016), psikoloji (Pamuk, 2015) alanlarında yazıldığı
45 görülmektedir.

46 Fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlığın iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve korunmasında olumlu
47 etkileri çeşitli araştırmalarla kanıtlanmış olan HDT'nin sosyal çalışma uygulamalarında kullanımına
48 ilişkin, ülkemizde herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması nedeni ile, bu makalenin amacı,
49 HDMLerin, sosyal çalışma alanında kullanımına ilişkin bir derleme sunmaktır. Bu amaca ulaşabilmek
50 için, önce HDT ve HDML'nin tarihsel bağlamla birlikte ne olduğu ve yararları üzerinde durulacak,
51 sonrasında kuramsal temelleri hakkında bilgi verilecektir. Son olarak, hayvan destekli sosyal çalışma
52 (HDSC) müdahaleleri tanıtarak, ekip çalışması içinde yürütülen bu müdahalelerde sosyal
53 çalışmacıların rollerinin ne olduğu ortaya konacaktır.
54

55 Tarihsel Bağlamda Hayvan Destekli Müdahalenin Gelişimi

56 İnsanlar ve hayvanlar arasındaki yakın ilişkiler binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Arkeolojik
57 kanıtlar, 14 bin yıldan fazla bir süre önce, köpeğin ataları olan yerli kurtların insanlarla yerleşimler
58 halinde yaşadığını ortaya koymaktadır (Serpell, 2006). Eski çağlarda ve kültürlerde, hayvanlara
59 insanların doğal dünya ile olan bağlantısının bir parçası, ruh dünyası ile bir bağ kurucu olarak ve insan
60 sağlığı üzerinde iyileştirici özelliğe sahip olan eşlikçiler olarak saygı duyulmuştur (Serpell, 2008).
61 Hayvanlar, yoldaşlar ve rehberler olarak, animist inanç ve şamanik uygulamalarda güçlü roller
62 üstlenmişlerdir (Campbell, 1984'den akt.; Walsh, 2009; Serpell, 2006).

63 Özellikle köpekler tarımsal toplulukların geliştirilmesinde önemli roller üstlenmişler; eski
64 Mısır'da yaşamın sadık yoldaşları olarak kabul edilmişler (İkram, 2005), Antik Yunan, Roma ve
65 Dünyanın pek çok yerinde, insanların sadık arkadaşları olarak ölen insanlarla birlikte gömülmüşlerdir
66 (Walsh, 2009). Orta çağlardan itibaren, safkan kediler ve köpekler ve diğer evcil hayvanların
67 yetiştirilmesi ve sahiplenilmesi, hem Asya ve Avrupa'daki imparatorluk ve kraliyet ailelerinde, hem de
68 Avrupa'daki aristokratlarda yaygın bir eğilim haline gelmiştir. Ancak bu durum hayvan istismarlarını
69 da yaygınlaştırmıştır (Walsh, 2009). Bununla birlikte, Rönesans Dönemi'nin sonlarında zenginlere
70 özenen yükselişteki orta sınıflarda da hayvan yetiştirme ve sahiplenmenin artması, hayvanları
71 korumaya yönelik de birtakım hareketlerin başlamasına neden olmuştur. John Locke, 1699 yılında,
72 çocukların başkalarına karşı sorumluluk duygusu ve duyarlılık geliştirmeleri için, "köpekler, sincaplar,
73 kuşlar ya da benzeri şeyler" beslemelerini teşvik etmek gerektiğini savunmuştur (Locke, 1699, s.
74 154'den akt.; Serpell, 2006).

75 Macauley (2006) ve Serpell (2006), ilk belgelenmiş tedavi amaçlı hayvan kullanımının
76 İngiltere'de York Retreat isimli tedavi merkezinde, on sekizinci yüzyılın sonlarında William Tuke
77 tarafından gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Bu merkezde günün diğer benzer kurumlarına göre farklı
78 ve gelişmiş iyileştirme yöntemleri kullanılmıştır. Örneğin, mahkumların tek tip giyinmeleri yerine,
79 kendi kıyafetlerini giymelerine izin verilmiş, el sanatları ile uğraşmaları, kitap yazmaları ve okumaları
80 teşvik edilmiştir. Ayrıca, çeşitli küçük evcil hayvanlarla dolu olan Retreat'in avluları ve bahçelerinde
81 serbestçe dolaşmalarına da izin verilmiştir. Retreat'in kurucusunun torunu Samuel Tuke, Merkez'i
82 tanıtan bir yazısında, iç avlularında tavşanlar, deniz martıları, şahinler ve kümes hayvanlarının nasıl
83 beslendiğini ve bu hayvanların sadece hoş bir zevk aracı olarak görülmediğini ve onlarla ilişkinin,
84 bazen yardımseverlik duygularını da uyandıran bir sosyalleşme eğilimini oluşturduğuna inanıldığını
85 belirtmiştir. On dokuzuncu yüzyıl boyunca, İngiltere'de ve başka ülkelerde, ruh sağlığı kurumlarında
86 ve mahkumların rehabilitasyonunda evcil hayvanların bulunması ve yararlanılması teşvik edilmiştir
87 (Serpell, 2006).

88 20. yüzyılın ilk yarısında, köpeklerin körlere rehberlik yapmak için kullanılması yaygınlaşmaya
89 başlamış, 1931 yılında İngiltere'de "Rehber Köpek Derneği" kurulmuş; I. Dünya Savaşı sırasında
90 Almanya'da, kör olmuş askerlere rehberlik yapmaları için binlerce köpek eğitimi geçirilmiştir (Lane
91 ve diğ., 1998'den akt; Cevizci ve diğ., 2009). Aynı dönemde, ruhsal çöküntü yaşayan Amerikalı
92 askerlere de arkadaşlık etmeleri için köpekler verilmiştir (Bustad'1995'den akt; Cevizci ve diğ., 2009)

93 HDT ile ilgili ilk bilimsel dergi makalesi, 1944 yılında James Bossad tarafından yayınlanmıştır
94 (Karayağız Muslu ve Conk, 2011). Ancak hayvanların terapi amaçlı kullanılması, Boris Levinson'un
95 çalışmalarına dayanmaktadır. Levinson, 1969'da yayınlanan *Pet-Oriented Child Psychotherapy* (Hayvan
96 Odaklı Çocuk Psikoterapisi) kitabında, iletişime açık olmayan bir çocukla köpeğinin konuşma
97 başlatmasını tesadüfen keşfettiğini anlatmış, sonraki yıllarda, hayvanlarla iç içe olmanın çocukların
98 empati, öz saygı ve özerklik kazanmalarına ve yabancılık hislerini azaltmada yardımcı olduğunu
99 kanıtlamıştır (Webb, 2017).

100 1980'de McCulloch, Bustad ve Katcher uluslararası bir örgüt olan ve "insan-hayvan
101 etkileşimi"ne odaklanan Delta Topluluğu'nu (*Delta Society*) kurmuştur. Örgüt, misyonunun "insanların
102 sağlığını, bağımsızlığını ve yaşam kalitesini iyileştirmelerine yardımcı olan hayvanları teşvik etmek"
103 olduğu belirtilmiştir (Salotto, 2001, s. 7'den akt; Morrison, 2007). Örgütün amaçları arasında,
104 "hayvanların insan sağlığı üzerinde sahip olabileceği olumlu etkilerin farkındalığı; hayvanların günlük
105 yaşamda rol almasına engelleyen etkenleri ortadan kaldırmak; hayvanların insan sağlığına, hizmetine
106 ve eğitimine yönelik terapötik rolünü arttırmak" bulunmaktadır. Örgüt ayrıca, Hayvan Destekli
107 Faaliyetler ve Terapi Uygulama Standartlarını yayınlamaya bu yöntemin standartlaştırılmasına
108 yardımcı olmuştur (Morrison, 2007).

109 Günümüzde Asya, Avustralya, Avrupa ve Kuzey Amerika'da giderek artan sayıda HDM
110 programı, hastaneler ve bakımevlerinden okullara, hastane dışı tedavi merkezlerine ve hatta
111 cezaevlerinde bulunan programlara kadar çeşitli ortamlarda gelişmektedir. Örneğin, Chicago'daki "
112 Otur Dur Oku" gibi okul tabanlı kütüphane programları, çocukların sahiplendikleri ve onları
113 eleştirmeyen bir "ziyaretçi evcil hayvana" yüksek sesle kitap okuyarak, utangaçlık, endişe, öğrenme
114 güçlüğü gibi zorluklarla daha kolay baş ettikleri gözlemlenmiştir. Programlar, belirli kriterleri
115 karşılayacak nitelikte olan evcil hayvanlar, eğitilmiş profesyoneller ve gönüllüler tarafından
116 verilmektedir (Walsh, 2009; Pet Partners, 2018).

117 HDM'nin faydalarına ilişkin bilimsel kanıtların artmasıyla birlikte, çeşitli ülkelerde refakatçi
118 hayvanlarla ilgili ulusal ve uluslararası örgütler de giderek yaygınlaşmaktadır. Bu örgütlerden Amerika
119 Birleşik Devletleri (ABD) kökenli olan Uluslararası Hayvan Destekli Müdahale (Animal Assisted
120 Intervention International, AAII), bu yıl genel başlığı HDM olan 18. Uluslararası Konferansı
121 düzenleyecektir (Animal Assisted Intervention International, 2018). Günümüz dünyasında HDM,
122 gelişen ve değişen ihtiyaçlara adapte olabilen müdahaleler arasında anılmaktadır.

123

124 **Hayvan Destekli Müdahaleler ve Teorik Çerçevesi**

125 HDT uygulamalı bilimler arasında, 'insan problemlerini çözmek üzere hayvanları kullanmak'
126 olarak tanımlanmaktadır (Brodie ve Biley, 1999). Tedeschi ve diğ. (2005), HDT'yi, özel eğitim ve
127 güvenlik kriterlerini karşılayan bir hayvanın, tedavi sürecinin bir parçası olarak tedaviye dahil edildiği,
128 hedefe yönelik bir müdahale olarak tanımlamaktadır. HDT, insan-hayvan etkileşimlerinin klinik
129 uygulamalarına ilişkin beceri ve uzmanlık gösteren profesyonel bir sağlık veya insani hizmet sağlayıcısı
130 tarafından sağlanmakta veya yönetilmektedir (Tedeschi ve diğ., 2005).

131 Ancak Kruger ve Serpell (2006, s. 63), literatürde HDT'nin 20 farklı tanımı ve 12 farklı
132 isimlendirmesi olduğunu belirtmiştir. Yazarlar, bu durumun hem alan içinde hem de alan dışında
133 karmaşa yarattığını ve ABD'deki hayvanlarla terapi sertifikasyonundan sorumlu en büyük
134 organizasyonlardan biri olan Delta Topluluğu'nun, terminolojide standardizasyon sağlamak amacıyla,
135 bu terimleri iki kategoride toplayarak tanımladığını belirtmektedir. Aşağıda tanımları verilen bu
136 terimler, Hayvan Destekli Aktivite (HDA) ve Hayvan Destekli Terapi (HDT)'dir.

137 HDA, motivasyon, eğitim, eğlence için fırsatlar ve/veya yaşam kalitesini arttırmak için
138 terapötik faydalar sağlamaktadır. HDA'lar, belirli kriterleri taşıyan hayvanlarla birlikte, özel eğitilmiş
139 profesyoneller, paraprofesyoneller ve/veya gönüllüler tarafından sunulmaktadır. Temel özellikleri,
140 özel tedavi amaçlarının olmaması, belirgin bir iyileşmenin hedeflenmemesi; gönüllüler ve tedavi
141 sağlayıcıların detaylı kayıtlar almak zorunda olmaması ve içeriğinin spontan olmasıdır.

142 HDT ise amaca yönelik bir müdahaledir. Bu müdahalede, belirli kriterleri taşıyan bir hayvan,
143 tedavi sürecinin tamamlayıcı bir parçasıdır. HDT doğrudandır ve/veya bu alanda uzmanlaşmış olan

144 sağlık/insani hizmet sağlayıcısı tarafından mesleki uygulama kapsamında verilmektedir. Temel
145 özellikleri, her birey için özel hedef ve amaçların belirlenmesi ile gelişmenin değerlendirilmesidir. Aynı
146 zamanda interdisipliner bir ekip çalışması gerektirdiği de belirtilmelidir.

147 Bununla birlikte, Villalta-Gil, ve diğ.'nin (2009) HDT tanımı da dikkate değerdir. Villalta-Gil
148 ve diğ., HDT'yi, eğitilmiş hayvanların katıldığı, "belirli ve zaman sınırlı hedefler yoluyla hastaların
149 bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal işlevlerini iyileştirmek üzere tasarlanmış bir müdahale" olarak
150 tanımlanmaktadır. Bu bilgiler ışığında HDT'nin, konu ile ilgili özel eğitilmiş meslek profesyonelleri
151 tarafından, bir ekip çalışması içerisinde yürütülen ve mesleklerinin bir parçası olarak uygulanan, hedefe
152 yönelik, zaman sınırlı, planlı, yapılandırılmış, belgelendirilmiş ve ölçülebilir terapötik bir müdahale
153 olarak tanımlanması uygun olacaktır.

154 Kruger ve Serpell (2006) ve Refakatçi Hayvan Çalışmaları Örgütü (*Society for Companion Animal*
155 *Studies, SCAS*) (Society For Companion Animal Studies, 2018), Evcil Hayvan Yaşam Eşlikçileri (*Pet*
156 *Partners*) (Bu organizasyon, ABD'de 1977'de Delta Topluluğu adı ile kurulan uluslararası örgüt olup
157 ismi 2012'de Evcil Hayvan Yaşam Eşlikçileri olarak değiştirilmiştir. Dünya'da halen çoğu zaman Delta
158 Topluluğu olarak anılmaktadır) (Pet Partners, 2018), gibi konuyla ilgili pek çok tanınmış örgüt,
159 HDM'lerin, HDT ve HDA'ları içerdiklerini belirterek, genel olarak HDM teriminin tüm hayvan
160 destekli uygulamaları kapsadığını kabul etmektedir. Bu nedenle bu makalede de HDM terimi
161 benimsenmiştir.

162 Literatürde en sık karşılaşılan HDM tanımı, Kruger ve Serpell'e (2006) aittir. Yazarlar
163 HDM'yi, hayvanları, terapötik ya da iyileştirici bir çevre sürecinin parçası olarak, kasıtlı bir şekilde
164 sürece dahil eden ya da içeren herhangi bir müdahale olarak tanımlamaktadır. Pet Partners (2018) ise,
165 HDM'yi daha geniş bir çerçevede tanımlamaktadır. Bu tanıma göre HDM, terapötik kazançlar ve
166 daha iyi sağlık ve refah düzeyi sağlamak amacıyla, hayvanları kasıtlı olarak sağlık, eğitim ve insani
167 hizmetlere dahil eden amaca yönelik ve yapılandırılmış müdahalelerdir. HDT, HDA ve hayvan
168 destekli eğitim (HDE) de, HDM'nin tüm biçimleri olarak kabul etmektedir.

169 HDM'nin üzerine temellendiği teorik çerçeve gözden geçirildiğinde, yaygın ya da HDM'nin
170 içerdiği tüm biçimleri kapsayan genel bir teorik çerçevenin bulunmadığı görülmektedir. Serpell ve
171 Kruger (2010), HDM'lerle ilgili teorilerin iki ana kategoriye ayrılabilirliğini belirtmektedir. Bu
172 kategorilerden ilki, HDM'lerin etkililiğinin, hayvanların kendine özgü yeteneklere sahip olmasından
173 kaynaklandığı fikri üzerine temellenmektedir. Diğer kategori ise, hayvanla etkileşimin bizzat terapötik
174 etkilere sahip olduğu fikri üzerine temellenmektedir.

175 Hayvanların kendine özgü yeteneklerine odaklanan ilk kategori, biyofili hipotezi temellidir.
176 Bu hipotez, insan ve doğanın birliği fikrine katkıda bulunan Wilson tarafından 1984'de, doğaya bağlı
177 insan tartışması bağlamında ileri sürülmüştür (Rosley ve diğ., 2014). Hipotezde, insanların doğaya olan
178 yakınlıklarının, bağlarının ve ilgilerinin biyolojik temelli ve içgüdüsel olduğu ileri sürülmektedir (Rosley
179 ve diğ., 2014; Karayağız Muslu ve Conk, 2011, s. 84).

180 HDM'de biyofili hipotezi üzerine temellenen ilk kategori literatürde, hayvanların insanları ne
181 şekilde ve nasıl etkilediğini açıklayan çalışmalarla desteklenmektedir. Bu çalışmalar genel olarak
182 Ballarini'nin (2003) makalesinde belirtilen ve insan hayvan etkileşiminin insan üzerinde nasıl etki
183 yarattığına ilişkin sınıflandırması üzerinden değerlendirilebilir. Ballarini'ye göre (2003), hayvanların
184 insanlarda iyilik hali yaratması, hayvanlar ve insanlarda var olan mekanizmalardan, diğer bir deyişle
185 oluş biçimlerinden kaynaklanmaktadır. Ballarini bu mekanizmaları, duygusal mekanizma, psikolojik
186 uyaran mekanizması, oyun mekanizması, psikosomatik mekanizma, fiziksel mekanizma ve birleşik
187 mekanizma olarak altı temel başlık altında sınıflandırmaktadır. Bu mekanizmaların, hayvanla etkileşen
188 insanlarda olumlu biyokimyasal, nörolojik, hormonal değişimler meydana getirdiğini ve bu
189 değişimlerin insanları rahatlatarak, sakinleştirerek, güven vererek, neşelendirerek, eğlendirerek
190 savunma mekanizmalarını güçlendirdiğini, iyileşmeyi kolaylaştırdığını, hastalıklardan koruduğunu ileri
191 sürmektedir. Duygusal bağ ne kadar kuvvetli olursa, insan hayvan etkileşiminden de o kadar faydalı
192 sonuçlar alınacağını belirtmektedir. Doğaldır ki Ballarini, insan hayvan etkileşiminin sonuçlarını
193 açıklayan pek çok araştırma sonucundan yola çıkarak bu sınıflandırmayı geliştirmiştir. Ancak bu

194 sınıflandırma ve dayandığı araştırma sonuçları, insan-hayvan bağı ve ilgisinin biyolojik temelli ve
195 içgüdüsel olduğunu ileri süren biyofili hipotezini desteklemektedir.

196 HDM'lerin üzerine temellendiği diğer teorik çerçeve kategorisinde, öz-yeterlik, benlik saygısı
197 ve sosyal destek ile ilgili psikolojik teoriler bulunmaktadır (Thodberg ve diğ., 2014). Bu teoriler genel
198 olarak bilişsel teori, bağlanma teorisi ve öğrenme teorisidir.

199 Bilişsel teori, HDM'nin öz-yeterlik gibi bireyin kendisi hakkındaki algılarını olumlu
200 etkileyerek, davranışlarında da olumlu değişiklikler meydana getirmesini açıklamaktadır. Kuramı öne
201 süren Bandura'ya göre (1997'den akt; Braastad ve Berget, 2018), teorinin en önemli yönü öz-
202 yeterlidir. Öz-yeterlik, kişinin beklenen ve istenen bir sonucu yaratacak davranışları
203 gerçekleştirebilme inancıdır. Öz-yeterlik elde etmek için tek etkili yöntem performans başarısıdır, bir
204 zamanlar korkulan bir davranışın başarılı performansdır. Serpell ve Kruger (2010), HDM sırasında,
205 bireyin hayvanları gözlemleyerek, onlardan öğrenip, taklit ederek doğrudan uygulama yoluyla öz-
206 yeterlik algısının arttığını belirtmektedir.

207 Bağlanma teorisi ise, duygusal ve sosyal bağlara, bir anlamda sosyal desteğe vurgu
208 yapmaktadır. Bretherton (1985, s. 4) "bağlanma"nın, "toplumsal bağ" teriminin basit bir eşanlamısı
209 olarak görülmemesi gerektiğini ve insanların kurdukları ilişkilerin tüm yönleriyle ele alınmasının doğru
210 olduğunu belirtmektedir. Braastad ve Berget (2018), bağlanmanın, duygusal bağ, iki bireyin arasında
211 diyalog uyumu, duygusal veya fiziksel güvenlik, yakınlık arayışı ve bilinçli veya bilinçsiz temsili
212 modeller üzerinden bağlanma bilgilerine erişimi kapsadığını belirtmektedir. Bu teori, bir hasta ya da
213 danışanın/müracaatçının, bir veya birkaç bağımsız hayvanla güçlü bir bağ geliştirdiği durumlarda
214 özellikle önemlidir. Bağlanma teorisine göre, HDM sırasında hayvan iki ayrı role sahiptir. Bu rollerden
215 ilki, hayvanın "geçiş nesnesi" rolü; diğeri ise, "bağlanma figürü" rolüdür. "Bağlanma figürü" rolü,
216 uzun süren bir duygusal bağ sonucu gelişmektedir. Kruger ve Serpell (2006), "bağlılık figürü" rolünün,
217 uzun süren bir duygusal bağ anlamına geldiğini fakat "geçiş nesnesi" rolünün bir koşuldan diğere
218 geçişi kolaylaştırmakta kullanıldığını ve kalıcı bir bağ oluşmaması şartını taşıdığını belirtmektedir.

219 Örneğin, istismar sebebiyle güven ve bağlanma konularında sorunlar yaşayan çocuklar ile
220 çalışırken evcil hayvanlar "geçiş nesnesi" olarak kullanılabilirler. HDM'ler, müracaatçıların
221 güven ve bağlanma konularının üstesinden gelmelerinin yanı sıra iç dünyalarına ulaşmanın da yollarını
222 açmaktadır (Parish-Plass, 2008).

223 HDM'lerin neden faydalı olduğunu açıklamada yararlanılan diğer bir teori de öğrenme
224 teorisidir. Öğrenme teorisine göre, keyifli bir etkinlik, etkinliği yapan kişi üzerinde güçlendirici bir
225 etkiye sahiptir ve tekrar edilme ihtimali oldukça yüksektir. Öğrenme teorisi, HDM sırasında anksiyete
226 ve çekingenliğin azalmasını açıklamaktadır. Bir HDM seansı sırasında müracaatçının, ağrı veya zihinsel
227 sorunlarından uzaklaşması kontrol hissi yaratmasına yardımcı olabilmektedir. Böylece başa çıkma
228 yeteneği ile birlikte, benlik saygısı, öz-yeterlilik ve benlik algısının artabilmektedir (Braastad ve Berget,
229 2018).

230

231 **Hayvan Destekli Sosyal Çalışma**

232 HDSC; sosyal çalışma disiplininin insanlara biyolojik, psikolojik, manevi ve sosyal olarak
233 verdiği desteklerin konu ve/veya sorun üzerine eğitilmiş hayvanlar aracılığı ile sağlanmasıdır (Tedeschi
234 ve diğ., 2005). Hayvan destekli herhangi bir müdahalenin ortaya çıkış sebebi genel hatları ile,
235 hayvanların insan refahı üzerindeki pozitif etkisidir. Hayvanlar, buldukları ortamı değiştirmekte,
236 terapötik anlamda olumlu yönde gelişim sağlamaktadırlar (Fine, 2002).

237 Sosyal çalışma mesleği de, toplum refahını sağlamaya yönelik olarak, insanların sosyal
238 işlevselliğini sağlamayı ve geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bunu gerçekleştirirken, bireyleri buldukları
239 çevre içinde ve çevresi ile birlikte ele almakta, aynı zamanda sistemlere odaklanmaktadır. Bu nedenle,
240 yalnızca bireylerin değil, ailelerin, grupların ve toplulukların sorun çözme ve zorluklarla baş etme
241 potansiyellerini arttırmayı hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmak için, her bir sistemi güçlendirerek
242 özgülleştirmeyi amaçlamaktadır. Sistemleri güçlendirmek için uyguladığı müdahalelerde, her bir
243 sistemin güçlerinden yararlanmaktadır. Bu sistemlerden birisi de, insanlığın var oluşundan beri
244 çevresinde bulunan ve yaşamını sürdürmek, geçimini sağlamak, arkadaşlık yapmak gibi çeşitli

245 nedenlerle yararlandığı hayvanlardır. Bu nedenle, sosyal çalışma disiplin ve mesleğinin uygulama ve
246 yaklaşımlarında benimsediği sistem ve güçler perspektifi bağlamında, insanın çevresinde var olan ve
247 birlikte yaşadığı hayvanların, sosyal çalışma müdahalelerinde mevcut sorunu anlama ve çözüme
248 konularında, grup-aile ve/veya bireyler için pozitif birer kaynak olarak hizmet edebilecekleri göz ardı
249 edilmemelidir.

250 Bununla birlikte, sosyal çalışma mesleğinin üzerine temellendiği ana unsurlardan birisi, insan
251 haklarıdır. Temelde, ayırım gözetmeksizin tüm insanların hak ve özgürlüklerini korumak ve geliştirmek
252 üzere uygulamaya konulan İnsan Hakları Sözleşmesi'nin nihai hedefi, tüm insanların potansiyellerinin
253 en üst seviyesine ulaştırılmasıdır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Merkezi tarafından, Uluslararası
254 Sosyal Çalışmacılar Federasyonu ve Uluslararası Sosyal Çalışma Okulları Birliği işbirliği ile, sosyal
255 çalışma okulları ile sosyal çalışmacılar için bir klavuz olarak hazırlanan “İnsan Hakları ve Sosyal
256 Çalışma” (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Merkezi, 2004, s. 22-24) kitabında söz edildiği gibi,
257 yaşamın bütünlüğü ve insan türü ve doğa arasındaki ilişkiler, insan haklarının dayandığı felsefi
258 değerlerdendir. Bu ilkeler, tüm canlıların varlığının birbirine bağlı olması ve birbirini etkilemesine,
259 geliştirmesine; aynı zamanda insanların, yeryüzünü paylaştığı diğer canlılarla bir bütünlük
260 oluşturmaya ve her birisinin birbirine ihtiyacı olmasına vurgu yapmaktadır.

261 Bu nedenlerle, HDM'nin insan refahını arttırmasına yönelik çok sayıdaki kanıt, sosyal çalışma
262 disiplin ve mesleği de kayıtsız kalmamış ve diğer disiplinlerle aynı zamanlarda bu müdahale türüne
263 yönelik çalışmalara dahil olmuşlardır. Bu gün HDSC, pek çok ülkede uygulanmakta ve kabul
264 görmektedir. Ancak, sosyal çalışma müdahalelerinde hayvan desteğinin en yaygın kabul gördüğü
265 ülkelerden birisi ABD' dir.

266 ABD'de sosyal çalışmacılar, 30 yılı aşkın bir süredir insan-hayvan etkileşimi ile ilgilenmektedir.
267 Sosyal çalışma alanında konuyla ilgili bilinen ilk yayın 1975 yılında Gerda Bikales tarafından
268 yapılmıştır. Hakem değerlendirmesinden geçerek Sosyal Çalışma Dergisi'nde basılmış olan bu yayında
269 Bikales, müracaatçının sosyal çevresindeki hayvanların varlığını kabul eden bir vaka özeti sunmuştur.
270 Gerda Bikales, vaka özetini, bir tıbbi sosyal çalışmacı ve bu sosyal çalışmacıya tek yaşam eşlikçisi olan
271 köpeği ile ilgili yaşadıklarını anlatan yaşlı bir kadın hakkında yazmıştır (The University of Tennessee
272 Knoxville, 2018).

273 Bununla birlikte sosyal çalışma literatüründe insan-hayvan etkileşimi hakkında çeşitli konuları
274 içeren çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalar yalnızca insan-hayvan etkileşiminin her iki canlı için de
275 pozitif bir etki yarattığı bilimsel olarak kanıtlanmış gerçeklerden (Odendaal, 2000) ibaret değildir.
276 Evcil hayvan kaybı sonrası yas (Donohue, 2005), evcil hayvan ve şiddet ilişkisi (Simmons ve
277 Lehmann, 2007) aile sisteminin içindeki evcil hayvanların konumu (Walsh, 2009) gibi konuları da
278 kapsamaktadır.

279 HDSC, ABD'de öyle yaygın kabul görmektedir ki “veterinerlik sosyal çalışması” (*veterinary*
280 *social work*) olarak adlandırılan özel bir uzmanlık ve çalışma alanı ortaya çıkmıştır. Veterinerlik sosyal
281 çalışması, veterinerlik ve sosyal çalışma pratiğinin kesişiminde, insani ihtiyaçlara odaklanan bir
282 uzmanlık alanıdır. Bu uzmanlık ve çalışma alanı güçler perspektifinden ve kanıt temelli
283 uygulamalardan faydalanarak dört anahtar alanı kendi içinde barındırmaktadır. Bu alanlar, “eşduyum
284 yorgunluğu ve çatışma yönetimi”, “insan ve hayvan istismarı arasındaki bağ”, “hayvan destekli
285 müdahaleler” ve “hayvanlara ilişkin kayıp ve yas” şeklinde sıralanmaktadır (Holcomb ve diğ.,2015, s.
286 1). Bu açıklama doğrultusunda hayvan destekli müdahaleler ve veterinerlik sosyal çalışmasının iç içe
287 olduğunu ve veterinerlik sosyal çalışmasının hayvan destekli müdahaleleri kapsadığını söylemek doğru
288 olacaktır.

289 Bu çalışma alanı giderek büyümekte ve sosyal çalışmacılar insanların ve hayvanların etkileşim
290 halinde olduğu veteriner klinikleri, hayvan barınakları, aile içi şiddet kurumları, okullar, insan sağlığı
291 ve bakım kurumları gibi ortamlarda çalışmaya davet edilmektedir (Paws To Connect Counseling,
292 LLC, 2018; The University of Tennessee Knoxville, 2018). Veterinerlik sosyal çalışmasının dünya
293 literatüründe açıklığa kavuşmamış olduğu anlaşılmaktadır. Holcombe ve diğ., (2015, s. 10) bu
294 durumun, pek çok sosyal çalışmacının veterinerlik sosyal çalışması dahilinde sayılabilecek
295 müdahalelerini, veterinerlik sosyal çalışması olarak adlandırmıyor olmasından ve herhangi bir sosyal

296 çalışma müdahalesinin veterinerlik sosyal çalışmasının yalnızca bir veya iki anahtar alanını kapsamaması
297 ile açıklanabileceğini belirtmektedir.

298 ABD'de ayrıca Denver Üniversitesi (Tedeschi ve diğ., 2005) ve Tennessee Üniversitesi (The
299 University of Tennessee Knoxville, 2018) gibi bazı üniversitelerde, "Hayvanların Tedavi Ortamlarına
300 Entegrasyonu" başlıklı kurslar ya da "Hayvan Destekli Sosyal Çalışma" başlıklı ileri seviye kurslar;
301 veterinerlik sosyal çalışması, lisansüstü eğitimi ya da sertifika programları verilmektedir. Tedeschi ve
302 diğ., (2005), Denver Üniversitesi Sosyal Çalışma Enstitüsü'ndeki HDM'lerle ilgili kurslarda, insan-
303 hayvan etkileşimlerinin terapötik kullanımını ve araştırılmasını, HDA ve HDT'ler için ulusal rehberlik
304 standartları bilgisini, hayvan ve yararlanıcılar için etik kurallar bilgisini, deneysel ve alternatif terapiler
305 için teori ve uygulamayı birleştiren HDT'leri ve temel klinik becerilerin edinilmesini kapsadığını
306 belirtmektedirler.

307 HDSC müdahaleleri, ailelere, gençler ve çocuklara, yetişkinler ve yaşlılara, engelli bireylere ve
308 mahkumlara ve hatta topluluklara yönelik olarak, çeşitli sosyal çalışma alanlarında ve müracaatçı
309 gruplarında kullanılmaktadır. Aynı zamanda kriz, travma, istismar, bağlanma bozukluğu gibi çeşitli
310 sorunlarda da kullanılmaktadır. Aşağıda, HDSC'nin ailelerle, çocuk ve gençlerle, yaşlılarla, engellilerle
311 ve mahkumlarla çalışmada uygulanması gözden geçirilecektir.

312 *HDM'lerin Ailelerle Çalışmada Kullanımı:* Sosyal çalışma mesleğinde aile ile çalışılması söz
313 konusu olduğunda, sistem yaklaşımı bağlamında, bütün olarak aile ve aile içindeki her bir üye, eşler,
314 kardeşler, ebeveyn-çocuk gibi alt sistemler anlaşılmalıdır. Ailede evcil bir hayvanın varlığı halinde,
315 sistem yaklaşımına göre bu hayvanın da aile üyesi olarak görülmesi gerekmektedir.

316 Ailelerle çalışmada, ailede evcil bir hayvanın varlığının, aile dinamiklerini değerlendirmede ve
317 aile içi istismarların anlaşılmasında kolaylaştırıcı olabileceğine dair çalışmalar bulunmaktadır. Faver ve
318 Strand (2003), Tedeschi ve diğ., (2005), sosyal çalışmacıların aile tarihini araştırırken özellikle zor ve
319 savunmaya geçilen diyaloglarda bir hayvanın varlığı mevcut ise hayvanlar üzerinden konuşma
320 başlatarak ve bazen sürdürerek hem ortamın rahatlatılabileceği hem de aile hakkında bilgiler
321 edinilebileceğini belirtmektedirler. Bu bağlamda evcil hayvanların "sosyal kolaylaştırıcı" (*social*
322 *lubricant*) görevi gördüğü belirtilmektedir (Fine, 2010).

323 Tedeschi ve diğ., (2005), Faver ve Strand (2003), Flynn (2000), genellikle hayvan istismarı ile
324 bir aile üyesinin istismarının birlikte görüldüğüne dair çok sayıda kanıtın varlığı nedeni ile, ailede
325 istismar edilen hayvanların varlığının aile içi istismarın da göstergesi olabileceğini belirtmektedir. Bu
326 nedenle Faver ve Strand (2003), aile içi şiddeti tanımlamak için sosyal çalışmacıların sistem yaklaşımını
327 kullanarak geniş çaplı bir psikososyal değerlendirme yaparken hayvan istismarını da içeren sorular
328 yönelmeleri gerektiğini belirtmektedir. Bu soruların yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından değil, aynı
329 zamanda ev içi şiddet barınaklarında görevli personeller, telefonların kriz-hattı çalışanları, avukatlar
330 ve kolluk görevlileri tarafından da özellikle kadınlara yöneltilmesi önerilmektedir. Evcil hayvanlarının
331 olup olmadığı, hayvanın suistimal edilip edilmediği, evcil hayvanlarının güvenliği konusunda endişeli
332 olup olmadıkları gibi sorular özellikle şiddet mağduru olduğunu iddia eden kadınlara
333 yöneltilmelidir. Ayrıca, okul sosyal çalışmacıları ve ayakta ya da yatarak tedavi veren ruh sağlığı
334 kurumlarında çalışan sosyal çalışmacıların da psikososyal değerlendirmelerinde evcil hayvanlar ve
335 istismarı hakkındaki sorulara yer vermeleri önerilmektedir. Değerlendirmelere ışık tutabilmesi için
336 önerilen bazı sorular ise şunlardır: "Evinizde kaç evcil hayvan var?", "Son 5 yılda evinizde kaç tane
337 evcil hayvan oldu?", "Bu evcil hayvanlar şimdi nerede?" "Herhangi birisi evde bir evcil hayvana zarar
338 verdi mi?".

339 *HDM'lerin Çocuk ve Gençlerle Çalışmada Kullanımı:* Bu makalede daha önceden söz edildiği gibi,
340 evcil hayvanların çocuklarla olan zor diyaloglarda, bilinçaltı endişelerin ve korkuların tartışılmasında
341 güvenli bir kanal sağlayarak toplumsal katalizatör görevi gördüğü, psikolojik değerlendirmelerinde
342 yararlı olabileceği bilgisi, Levinson'un 1960'lı yıllardaki klinik çalışmalarına dayanmaktadır. Sonraki
343 yıllarda gerçekleştirilen çeşitli araştırmalar da, çocuk terapi ve müdahalelerine hayvanların katılımının
344 sosyalleştirici bir etkiye sahip olduğunu, sosyal olarak yalıtılmış ya da haklarından mahrum bırakılmış
345 çocuklar arasında katılımı ve konuşmayı teşvik ettiğini göstermiştir (Endenburg ve Baarda, 1995;
346 Hart, 2006; Triebenbacher, 2006)

347 Atlar ve köpekler gibi hayvanları eğitmek ve tımarlamanın, gençler ve çocukların, kendilerine
348 olan saygısını, bağlanmalarını ve kişisel olarak ilişki kurma yeteneklerini geliştirdiğini (Walsch,2009a);
349 refakatçi hayvanlarla etkileşime giren hem okul öncesi çocukların (Poresky ve Daniels, 1998), hem de
350 ilkokul çocuklarının (Ascione ve Weber, 1996) diğer çocuklara daha empatik yaklaştığını gösteren
351 araştırma sonuçları bulunmaktadır.

352 HDM'nin yüksek riskli ve kurum bakımında olan çocuk ve gençlerle çalışmada da
353 kullanılmaktadır. Yüksek riskli gençler, 10 ile 18 yaşları arasında uyuşturucu ve alkolün kötüye
354 kullanımı, anti-sosyal işlevsellik, şiddet veya okul sorunları ile ilgili güçlükler yaşayan genç insanlar
355 olarak tanımlanmaktadır. Yüksek riskli gençlerle çalışma alanında, güç temelli yaklaşımlar ve HDM'ler
356 ile elde edilen esneklik ve koruyucu faktörlerin geliştirilmesi, yüksek riskli gençlere müdahale için etkili
357 çerçeveler olarak görülmektedir (Tedeschi ve diğ., 2005).

358 HDM'lerin çocuk ve gençler üzerindeki olumlu etkileri, daha önce sözü edilen bağlanma
359 teorisi ile açıklanmaktadır. Harbolt ve Ward (2001), çocuklar ve gençler için geliştirilen bir çok tedavi
360 programında hayvanlarla bağ kurmanın, bir hayvanın bakım sorumluluğunu üstlenmenin, empati ve
361 tehditkar olmayan bir sevgi deneyimi yaşatarak çocuk ve gençlere yardımcı olduğunu belirtmektedir.
362 Örneğin Webb'in (2017), Çocuklarla Sosyal Çalışma Uygulaması (*Social Work Practice With Children*)
363 kitabında, çebeveyn ihmal ve istismarına maruz kalmış, küçük kız kardeşinin öldürülmesine tanık
364 olmuş ve çeşitli koruyucu ailelere uyum sağlayamamış bir kız çocuğunun HDM kullanılarak gösterdiği
365 gelişme bağlanma teorisi ışığında yorumlanmaktadır. Bu vakada, yaklaşık bir yıl süren danışmanlık
366 seanslarında bir tavşan "eş terapist" olarak kullanılmış, kız çocuk tavşanla empati kurmuştur. Böylece
367 çocuğun akranları ve yetişkinlerle özdeşleşebilme becerisi büyük ölçüde gelişme göstermiştir. Bu ve
368 benzer vakalarda, evcil hayvanlarla kurulan bağ, insan bağının yerine geçmekte ve evcil hayvana
369 bağlılık hissetmenin oluşması ile birlikte duygusal ihtiyaçların karşılanması ve model alma
370 gerçekleşebilmektedir. Walsch da (2009a) İnsan ilişkilerinde ihmal ve istismar deneyimi yaşamış
371 olanların, benzer deneyimi yaşamış ve kurtarılmış hayvanlarla ve onların acılarıyla, iyi kalplilikleriyle
372 ve potansiyelleriyle empatik bir şekilde bağlantı kurarak olumlu gelişmeler gösterdiklerini
373 belirtmektedir.

374 Katcher ve Wilkins'in (2006), şiddetli davranış bozukluğu olan çocuk ve ergenler için
375 geliştirdiği yoğun bir HDM programı sonucunda da, çocuk ve ergenlerin beslenme, sevgi, oyun, daha
376 düşük saldırganlık, akran işbirliği, sorumluluk, başkalarına öğretme ve yetişkin otoritesine cevap
377 verme gibi bir dizi olumlu davranış sergiledikleri tespit edilmiştir. İlginç bir çalışma da, terk edilmiş,
378 şiddete maruz kalan erkek çocuklarla uygulanan Köpek Projesidir (*Project Pooch*). Bu projede, terk
379 edilmiş ve istismara uğramış köpekler, terk edilmiş istismara uğramış çocuklarla tanıştırılmış ve birlikte
380 zaman geçirmelerinden sonra çocukların otorite ve liderliğe saygı, sosyal etkileşim gibi davranışlarında
381 olumlu gelişmeler olduğu gözlenmiştir (Merriam-Arduini, 2000).

382 *HDM'nin Yaşlılarla Çalışmada Kullanımı:* İnsan-hayvan etkileşiminin önemi bağlamında
383 yaşlılarla yapılan çeşitli araştırmalar, hayvanlarla etkileşime girmenin yaşlılar üzerinde genel olarak
384 olumlu etkileri olduğunu belgelemiştir. Bu araştırmalar, hayvan-insan etkileşimlerinin, sosyal desteği
385 ve genel refahı arttırdıkça anksiyete, depresyon ve yalnızlığı azalttığını ortaya koymuştur (Siegel, 1993;
386 Sable, 1995; Hoffman, 1992).

387 Avustralya'da yapılan bir araştırmada, evcil hayvanlara sahip olan Avustralyalı yaşlıların evcil
388 hayvan sahibi olmayanlara göre daha yüksek oranda depresyon oranları olduğu saptanmıştır (Parslow
389 ve diğ., 2005). Almanya ve Avustralya'da yirmi yıl boyunca devam etmiş bir araştırmada, uzun süredir
390 bir evcil hayvana sahip olan kişiler ile artık bir evcil hayvana sahip olmayan ve hiçbir zaman evcil
391 hayvana sahip olmamış kişilerin sağlık durumları karşılaştırılmış; en sağlıklı grubun uzun süredir bir
392 evcil hayvana sahip olan grup olduğu tespit edilmiştir (Headey ve Grabka, 2006).

393 Bazı çalışmalar, gönüllü organizasyonlardaki refakatçi köpekler tarafından düzenli olarak
394 ziyaret edilen darülaceze, yaşlı bakım evleri ve huzurevlerinde kalan yaşlıların, duygusal anlamda daha
395 olumlu olduğu ve daha duyarlı bir tavır sergiledikleri personel raporları ile belgelendiğini göstermiştir
396 (Lutwack-Bloom ve diğ., 2005; Salmon ve diğ., 1982). Bir başka çalışma, Uzun süredir iki ayrı bakım
397 tesisinde kalan yaşlılardan HDA'lara katılanların, geleneksel aktivitelere katılanlardan daha uzun süreli

398 konuşmalara sahip olduklarını ve sosyal etkileşimlerinin arttığını göstermiştir (Tedeschi ve diğ., 2005).
399 Benzer bulgulara Bernstein, Friedmann ve Malaspina'nın (2015) çalışmalarında da ulaşılmıştır.

400 *HDM'nin Engellilerle Çalışmada Kullanımı:* Hayvanların uzun yıllardır engellilere yardım etme ve
401 rehabilitasyonda kullanıldığı bilinmektedir. Ülkemizde de çeşitli rehabilitasyon merkezlerinin “at
402 terapisi”, “yunuslarla terapi” gibi hizmetler verdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, özellikle köpekler
403 çok uzun yıllardan beri tüm Dünya’da ve ülkemizde körler için rehber olarak kullanılmaktadır.
404 HDM'nin engelli bireylerde kullanımı ile ilgili araştırmaların çoğunda da köpek-insan etkileşimi
405 bağlamında çalışıldığı görülmektedir.

406 Köpekler, yıllardır engellilere yardım için çalışmaktadır. Hizmet köpekleri, engelli, yaşlı veya
407 herhangi bir rahatsızlığı olan bireylerin gündelik yaşamda ışığı açıp kapamak, kapıyı açmak, eşyaları
408 getirip götürmek, yol bulmak gibi hareketlerine yardım etmektedir (Kruger ve Serpell, 2006). En iyi
409 bilinen hizmet köpeği, görme engelliler için “kılavuz köpek”dir. İlk olarak 1931 yılında kurulan İngiliz
410 Rehber Köpek Derneği, dikkatlice eşleştirilmiş ve eğitilmiş bir yardım hayvanının sağlanması yoluyla
411 21.000'i aşkın görme engelli insana yardım etmeyi başarmıştır. Yakın geçmişte İngiltere’de köpekler
412 diğer engelli insanlara yardım sağlamak için de eğitilmiştir. Örneğin, işitme engeli olan bireyler için
413 “işitme köpekleri”, hareket sorunları olanlar ve epileptik olanlar için yardım ve destek köpekleri
414 eğitilerek, yetiştirilmiştir (Wells, 2007). Hem fiziksel hem psikolojik olarak destek vermeye yönelik
415 özel eğitilmiş köpekler “servis köpeği” olarak adlandırılmaktadır (Kruger ve Serpell, 2006).

416 Bu araştırmalardan bazıları, özel eğitilmiş hayvanların fiziksel engelli bireylerin, sosyal destek,
417 benlik saygısı, bağımsızlık duyguları, sosyal kimlik gelişimlerini arttığını ve yalnızlık ve izolasyon
418 duygularını da önemli ölçüde azalttığını göstermiştir (Allen ve Blascovich, 1996; Lane ve diğ., 1998;
419 Sanders, 2000; Sachs-Ericsson ve diğ., 2002). Hart (2006) yaptığı bir araştırmada, tekerlekli sandalye
420 kullanıcılarının, servis köpeklerinin eşlik ettiği zamanlarda diğer insanlarla ilişki kurmalarında yardımcı
421 olduğunu ve bu bağlamda güçlü sosyal katalizörler olarak hizmet ettiklerini belirtmektedir.

422 *HDM'nin Mahkumlarla Çalışmada Kullanımı:* İlgili literatürde 1980’li yıllardan itibaren
423 hayvanların ceza infaz ve ıslah kurumlarında tedavi ve rehabilitasyon amaçlı kullanılmalarından söz
424 edilmeye başlandığı görülmektedir (Hines, 1983; Walsh ve Martin, 1994). Bu çalışmalar, diğer
425 kurumlarda kalanlar gibi cezaevi mahkumlarının da yalnızlık, sorumluluklarının olmaması, düşük
426 benlik saygısı gibi sorunlar yaşadıkları düşüncesinden kaynaklanmıştır. Bu nedenle, özellikle ABD’de
427 ceza infaz kurumlarında psikolojik refahı arttırmak ve suçluları rehabilite etmek amacı ile geniş
428 yelpazeli HDM programları uygulanmaya başlandığından söz edilmektedir. Bu programlara katılan
429 mahkumların, öncelikle hayvanların özenle bakımını sağlaması ve çoğu durumda da yaşlılar veya
430 fiziksel engelliler için hizmet hayvanı olarak eğitilmeleri gibi belirli bir amaç için yetiştirilmelerine
431 yardımcı olmaları gerekmektedir (Wells, 2007). Örneğin, “Parmaklıkların Arkasındaki Yavru
432 Köpekler” Programı, hayvanları rehabilitasyon çabalarına dahil etmek için hapishanelerde ve ıslah
433 kurumlarında uygulanan birçok HDM programından biridir. Bu programda, kurtarma
434 barınaklarından seçilen çeşitli travmatik yaralanmalar geçirmiş hayvanlarla mahkumların buluşması ve
435 mahkumların bu köpekleri tımarlama, bakım ve eğitme sorumluluğunu almaları sağlanır. Bu
436 programın yalnızca mahkumlar için anlamlı deneyimler sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda cezaevi
437 içindeki şiddeti de azalttığı ve cezaevi genelindeki mahkumların iyi oluş haline katkıda bulunduğu
438 görülmüştür (Turner, 2007).

439 Walsh (2009), makalesinde, eski bir uyuşturucu bağımlısının, bir evcil hayvanın bakımını
440 üstlenmenin kişisel gelişimi adına verimli olduğunu belirttiğini aktarmaktadır. Sözü geçen kişisel
441 gelişimi ise, daha neşeli birine dönüşme, diğer insanların içerisindeki iyiliği görmeye başlama, kendi
442 hayatını inşa edebilecek içsel güce erişme olarak detaylandırmıştır. İnsan hayvan etkileşiminden
443 faydalanılarak gerçekleştirilen programlar pek çok soruna fayda sağlayabilmektedir. Ancak ceza infaz
444 kurumlarında hayvanların tedavi ve rehabilite amaçlı kullanımı ile ilgili sınırlı araştırmaların olduğu
445 görülmektedir. Örneğin, bir kadın cezaevinde köpek eğitim programı oluşturan Bustad (1990’dan akt;
446 Wells, 2007), programa katılan kadın mahkumlarda artan özsaygı düzeylerinin arttığı sonucuna
447 ulaşmıştır.
448

449 **Hayvan Destekli Müdahalelerde Sosyal Çalışmacıların İşlevleri ve Roller**

450 HDM'ler ile ilgili literatür gözden geçirildiğinde, sosyal çalışmacıların bu müdahalelerde ya da
451 insan-hayvan etkileşimini içeren çeşitli alan, konu ve sorunlarda rollerinin belirlenmesine ilişkin
452 kapsayıcı bir çalışmaya rastlanmamıştır. İncelenen ilgili literatür doğrultusunda sosyal çalışmacıların
453 işlev ve rolleri aşağıda değerlendirilmiştir. Ancak bu değerlendirme yapılırken, daha önce de belirtildiği
454 gibi, veterinerlik sosyal çalışmasının HDM'lerle iç içe olması ve bazen HDM'leri de kapsamı nedeni
455 ile, değerlendirme kapsamına sosyal çalışmacıların veterinerlik sosyal çalışmasındaki rol ve işlevleri de
456 dahil edilmiştir. Ayrıca her ne kadar HDM'lerde sosyal çalışmacıların rol ve işlevleri sınıflandırılarak
457 ayrı olarak verildiyse de, çoğu zaman aynı anda ve aynı vakada çoklu işlev ve rollerin yerine
458 getirilmesinin gerekebileceği de göz önünde tutulmalıdır.

459 *Danışman/ klinisyen olarak sosyal çalışmacı*: Sheafor ve Horejsi'nin (2003'den akt.; Duyan, 2010,
460 s. 20) sosyal çalışmacıların işlev ve rollerine ilişkin sınıflandırmasında, sosyal çalışmacının
461 müracaatçısı, sorunu tanıma, değerlendirme ve teşhis ile dengeyi korumaya yönelik bakım ve sosyal
462 tedavi işlevleri danışmanlık/klinisyenlik rolü içinde ele alınmaktadır. Sosyal çalışma uygulama ve
463 müdahalelerinde, özellikle ailelerle ve çocuklarla çalışmada, ailede evcil bir hayvanın varlığı halinde,
464 aile dinamiklerini değerlendirme ve aile içi istismarların anlaşılmasında kolaylaştırıcı olarak
465 kullanılması da (Faver ve Strand, 2003; Tedeschi ve diğ., 2005; Flynn, 2000) bu rol altında
466 değerlendirilmelidir.

467 Ayrıca atlar, köpekler ve kediler gibi hayvanların yüksek riskli ve kurum bakımındaki gençler
468 ve çocukların, kendilerine olan saygısını, bağlanmalarını ve kişisel olarak ilişki kurma yeteneklerini
469 geliştirmede kullanılması (Walsch,2009a; Tedeschi ve diğ., 2005), sosyal çalışmacıların sosyal tedavi
470 işlevini içermektedir. Veteriner kliniklerinde çalışan sosyal çalışmacıların, zor ameliyatlara giren, evcil
471 hayvan sahiplerine hayvanlarına ötenazinin ya da zor ameliyatların gerekliliğini açıklamak, kayıp
472 haberleri vermek zorunda kalmak gibi durumlar nedeniyle stres yaşayan, hayvanların maruz kaldığı
473 ciddi travma ve istismarlar nedeniyle eşduyum yorgunluğu yaşayan veterinerlere ve klinik çalışanlarına
474 da bu sorunlarla baş etmelerinde destek ve danışmanlık hizmeti vermeleri gerekmektedir. Bu
475 durumda, HDM'de sosyal çalışmacıların öne çıkan rollerinden birisi danışmanlık/klinisyenlik
476 rolüdür.

477 *Bağlantı kurucu olarak sosyal çalışmacı*: Darülaceze, yaşlı bakım evleri ve huzurevlerinde kalan
478 yaşlıların, "daha mutlu", "daha uyanık" ve "daha duyarlı" olmasının sağlanması (Lutwack-Bloom, ve
479 diğ., 2005; Salmon ve diğ., 1982) gibi uygulamalar, hizmet alanların ihtiyaçlarının değerlendirilmesi,
480 hayvanlarla ilgili gönüllü refakatçi hayvan örgütleri ya da gönüllü hayvan sahiplerine ulaşma ve
481 bağlantıyı kurmayı gerektirmektedir. Bu gibi durumlar, sosyal çalışmacıların müracaatçının durumunu
482 ve kaynakları değerlendirme, hizmet sunum sistemleri arasında bağlantı kurma işlevini yerine
483 getirmesini gerektirmektedir (Sheafor ve Horejsi, 2003'den akt.; Duyan, 2010 akt., s. 20). Bu bağlamda
484 sosyal çalışmacıların bağlantı kuruculuk rollü öne çıkmaktadır.

485 *Öğretici olarak sosyal çalışmacı*: Eski uyuşturucu bağımlısına evcil hayvan bakımını öğreterek,
486 daha neşeli birine dönüşmesini, diğer insanların içerisindeki iyiliği görmeye başlamasını, kendi
487 hayatını inşa edebilecek içsel güce erişmesini sağlamak (Walsh, 2009); şiddetli davranış bozukluğu olan
488 çocuk ve ergenlere çiftlik hayvanları bakımını öğreterek ve hayvanlarla etkileşime girmelerini
489 sağlayarak, beslenme, sevgi, oyun, daha düşük saldırganlık, akran işbirliği, sorumluluk, başkalarına
490 öğretme ve yetişkin otoritesine cevap verme gibi bir dizi olumlu davranış sergilemelerini (Katcher ve
491 Wilkins, 2006) sağlamak gibi müdahale ve uygulamalar, sosyal çalışmacıların HDM'lerde diğer işlev
492 ve rollerinin yanında; aynı zamanda, "toplumsal ve günlük yaşam becerilerinin öğretilmesi, davranış
493 değişikliğinin kolaylaştırılması, temel koruma (Sheafor ve Horejsi 2003'den akt.; Duyan, 2010, s 20)"
494 işlevlerinin yerine getirilmesi ile öğreticilik rolünü gerektirmektedir. HDM'ler konusunda halkın ve
495 müracaatçıların bilgilendirilmesi, söz konusu müdahalelerin neler olduğu bilgisinin verilmesi,
496 avantajlarının ve risklerinin neler olduğunun topluma aktarılması da sosyal çalışmacıların öğretici rolü
497 altında değerlendirilebilmektedir.

498 *Savunucu olarak sosyal çalışmacı*: "Yaşamın bütünlüğü ve insan türü ve doğa arasındaki ilişkiler",
499 sosyal çalışma mesleğinin üzerine temellendiği ana unsurlardan birisi olan insan haklarının felsefi

500 değerlerindedir. Tüm canlıların varlığının birbirine bağlı olması ve birbirini etkilemesine,
501 geliştirmesine; aynı zamanda insanların, yeryüzünü paylaştığı diğer canlılarla bir bütünlük
502 oluşturmasına ve her birisinin birbirine ihtiyacı olmasına vurgu yapan (Birleşmiş Milletler İnsan
503 Hakları Merkezi, 2004, s. 22-24) bu değerler, insan ve hayvan haklarının birlikte savunulmasını
504 gerektirmektedir. Bu anlamda, HDM'lerin uygulanması sırasında sosyal çalışmacıların müracaatçı ve
505 vaka savunuculuğu yaparken, hayvan haklarının da savunuculuğunu yapması gerekmektedir. Bu
506 savunuculuk, doğaldır ki sahibinin istismarına uğrayan hayvanların haklarının savunulması kadar,
507 veteriner kliniklerinde, hayvan barınaklarında ve hatta sokaklarda yaşayıp kötü muamele gören
508 hayvanların haklarının da savunulmasını gerektirmektedir.

509 *Personel geliştiricisi olarak sosyal çalışmacı:* Sosyal çalışmacılar, kendi meslektaşlarına süpervizyon
510 sağlayarak, oryantasyonlarını ve eğitimlerini sağlayarak, konsültasyonlarda görev alarak personel
511 geliştiricisi rollerini gerçekleştirmektedirler (Sheafor ve Horejsi, 2003'den akt.: Duyan, 2010, s. 20).
512 Sosyal çalışmacılar, hem veterinerlik sosyal çalışması alanında, "zor ameliyatlara, evcil hayvan ölümü
513 bildirimini, evcil hayvana ötenazinin gerekliliğini sahibine açıklama gibi zor durumlarla karşılaşan
514 veteriner hekimlere ve çalışan diğer personele" (Larkin, 2016), eğitim sağlayarak, hem de veteriner
515 klinikleri, hayvan barınakları veya ilgili kurumlarda çalışacak ya da HDM'leri ve/veya veterinerlik
516 sosyal çalışması bağlamında yapılan müdahaleleri uygulayacak meslektaşlarının oryantasyonlarını ve
517 eğitimlerini sağlayarak personel geliştiricisi rollerini yerine getirmektedirler.

518 *Vaka yöneticisi olarak sosyal çalışmacı:* Sosyal çalışmacılar, müracaatçıları belirleme ve
519 yönlendirme ile yükümlüdür. Hizmet ve tedavilerin planlanması, sağlık, sosyal yardım, veterinerlik
520 gibi hizmetlerin eşgüdüm ve koordinasyonunun, müracaatçıların bağlantırılmasının sağlanması,
521 hizmet sunumunun gözlenmesi ve müracaatçıların desteklenmesi işlevi bu bağlamda
522 değerlendirilmelidir. Gerekli HDM'nin belirlenmesi ve uygulanması, ekip çalışması temelinde
523 müdahaleye dahil olan her profesyonelin koordinasyonu, HDM'lerde etkin olan her profesyonelin
524 geri bildirimini ile oluşturulacak bilgi havuzu ile geçmiş uygulamalardan yararlanarak gelecekte yapılacak
525 uygulamalara şekil verme işlevlerini de bu rol altında değerlendirmek mümkündür.

526 *Araştırmacı olarak sosyal çalışmacı:* Sosyal çalışmacılar, güncel sosyal çalışma müdahalelerini ve
527 etkilerini araştırmak, kanıtı dayalı uygulamalar yapmak ve sosyal çalışma mesleğini geliştirmek işlevini
528 de yerine getirmektedir. Bu işlev, sosyal çalışmacıların araştırmacı rolünü üstlenmesini
529 gerektirmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda sosyal çalışmacıların işlev ve rolleri (Asquith ve diğ., 2005,
530 s. 18-21; Duyan, 2010) HDM'ler ile birlikte değerlendirilerek tablo haline getirilmiştir (Larkin, 2016;
531 Dunn ve diğ., 2005; Faver ve Strand, 2003; Tedeschi ve diğ., 2005; Flynn, 2000) (Tablo 1).

532
533 **Tablo 1: Sosyal çalışmacıların HDM'lere dair roller**

Rol	Açıklama	HDM Temelinde Yapılması Gereken
Danışman/ klinikyeni	Müracaatçıyı, sorunu tanıma, değerlendirme ve teşhis ile dengeyi korumaya yönelik bakım ve sosyal tedavi işlevi	Birey ve aile dinamiklerini, istismardan tanıma, değerlendirmede hayvanları kolaylaştırıcı olarak kullanarak; gerekli HDM'yi belirleyerek ve uygulayarak; stres ve hayvanların maruz kaldığı ciddi travma ve istismarlar nedeniyle eşduyumu yorgunluğu yaşayan veterinerlere ve klinik çalışanlarına da sorunlarla baş etmelerinde danışmanlık ve destek hizmeti vererek;
Bağlantı kurucu	Müracaatçının durumunu ve kaynakları değerlendirme, hizmet sunum sistemleri arasında bağlantı kurma işlevi	Müracaatçı gruplarının ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik kaynaklarını hizmetlerin değerlendirilerek, gönüllü refakatçi hayvan örgütleri ya da konuyla ilgili sosyal yardım kuruluşları, sağlık kuruluşları vb. Arasında bağlantı kurucu rol üstlenilmesi
Öğretici	Toplumsal ve günlük yaşam becerilerinin öğretilmesi, davranış değişikliğinin kolaylaştırılması, temel koruma işlevi	Doğrudan hayvan bakımını öğretmek ya da hayvanları gözlemleme aracılığıyla davranış değişikliğini kolaylaştırarak, HDM'ler konusunda halkı ve müracaatçıları bilgilendirerek öğreticilik rolünün üstlenilmesi
Savunucu	Vaka savunuculuğu ve/veya müracaatçı savunuculuğu	Müracaatçıların haklarının savunulmasının yanı sıra kötü muamele gören hayvanların haklarının savunulması

Personel geliştiricisi	meslektaşlara süpervizyon sağlanması ve oryantasyonlarının ve eğitimlerinin gerçekleştirilmesinde rol üstlenmesi	Veteriner kliniklerinde ve HDM konusunda çalışacak sosyal çalışmacıların eğitiminin, oryantasyonunun ve süpervizyonunun konu üzerine eğitilmiş sosyal çalışmacılar tarafından sağlanması
Vaka yöneticisi	Müdahale sürecinin planlanması, Sürece dahil olacak profesyonellerin ve kurumların koordinasyonunun sağlanması Müdahale sürecinin gözlenmesi	HDM'nin planlanması; hayvan eğitici, hayvan psikoloğu, veteriner, hemşire gibi ekip çalışması temelinde müdahaleye dahil olan ve olacak profesyonellerin koordinasyonunun sağlanması Uygulamaların gizlenmesi, takibi ve değerlendirilmesi
Araştırmacı	Güncel müdahaleleri yakından takip etme, kanıt dayalı uygulamalar yapmak ve sosyal çalışma mesleğini geliştirmek işlevi	HDM'ler konusundaki güncel uygulamaları ve iyi örnekleri araştırarak, müracaatçılar için en uygun olan müdahaleyi belirlemek

534

535

SONUÇ

536

537

538

539

540

541

542

Fiziksel, sosyal ve ruhsal sağlığın iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve korunmasında hayvan desteğinden yararlanılması, yaklaşık son 30 yıldır giderek artan bilimsel kanıtların da etkisi ile tüm Dünya'da yaygınlaşmaktadır. Sosyal çalışma müdahalelerinde de, müracaatçıların sosyal işlevselliklerinin sağlanmasında etkili olduğu çeşitli araştırmalarla anlaşılmıştır. Bu nedenle çeşitli ülkelerde sosyal çalışmada HDM'ler konusunda yüksek lisans ve sertifika programları yürütülmektedir. Ancak ülkemizde, sosyal çalışma alanında bu konuda tek bir çalışmaya rastlanmamıştır.

543

544

545

546

547

548

549

550

Oysa ki, sosyal çalışma disiplini ve mesleği üzerine temellendiği ekosistem ve güçler perspektifi bağlamında, hizmet verdiği müracaatçıların çevrelerindeki her türlü kaynaktan yararlanarak güçlendirilmelerini, sosyal işlevselliklerinin sağlanmasını, özgürleştirilmelerini hedeflemektedir. Bu nedenle, ülkemiz sosyal çalışma uygulamalarında da evcil hayvan sahibi olan birey ve ailelerin değerlendirilmesinde, çocuklarla, engellilerle, istismar mağduru olanlarla, mahkumlarla çalışmada müdahaleleri planlarken evcil hayvanların ya da çiftlik hayvanlarının desteğinden yararlanılabileceğinin, sosyal işlevselliğin sağlanmasında, geliştirilmesinde ve korunmasında bir kaynak olarak göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

551

552

553

554

555

556

557

558

559

Bu müdahaleleri kullanırken, müracaatçıya saygı, müracaatçının kendi kaderini tayin hakkı ve her müracaatçı ve vak'anın biricikliği gibi sosyal çalışmanın ve insana yardım mesleklerinin etik, değer ve ilkeler daima göz önünde bulundurulmalıdır. Öte yandan, müracaatçıların zarar görmemesi için hayvanların aşılınmış, sağlık kontrollerinin yapılmış olması gibi konulara özen gösterilmelidir. Aynı zamanda engelli ya da yaşlılar gibi özel gruplara yaşam eşlikçisi olacak, bağımsız yaşamlarını kolaylaştıracak hayvanların özel eğitilmiş olması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. Aynı zamanda insanların, yeryüzünü paylaştığı diğer canlılarla bir bütünlük oluşturduğunun bilincinde olarak, müdahalelerde desteğinden yararlanan hayvanların zarar görmemesi için de özen gösterilmelidir.

560

561

562

563

Sonuç olarak, sosyal çalışma disiplin ve mesleğinin uygulama ve yaklaşımlarında benimsediği sistem ve güçler perspektifi bağlamında, insanın çevresinde var olan ve birlikte yaşadığı hayvanların, sosyal çalışma müdahalelerinde mevcut sorunu anlama ve çözüme konularında, grup-aile ve/veya bireyler için pozitif birer kaynak olarak hizmet edebilecekleri göz ardı edilmemelidir.

564

565

Kaynakça

566

567

568

569

- Allen, K., & Blascovich, J. (1996). The value of service dogs for people with severe ambulatory disabilities: a randomized controlled trial. *JAMA*, 275(13), 1001–1006.
doi:10.1001/jama.1996.03530370039028
Animal Assisted Intervention International. (2018). Erişim tarihi: 07.06.2018, from <https://aai-int.org/>

- 570 Ascione, F. R., & Weber, C. V. (1996). Children's attitudes about the humane treatment of animals
571 and empathy: One-Year Follow up of a School-Based Intervention. *Anthrozoös*, 9(4), 188-
572 195. doi: 10.2752/089279396787001455
- 573 Asquith, S., Clark, C., & Waterhouse, L. (2005). *Asquith, Stewart, Chris L. Clark, and Lorraine*
574 *Waterhouse. The role of the social worker in the 21st century: A literature review.* . Edinburgh: Scottish
575 Executive Education Department.
- 576 Ballarini, G. (2003). Pet therapy. Animals in human therapy. *Acta Bio Medica Atenei Parmensis*, 74(2),
577 97-100.
- 578 Bernstein, P. L., Friedmann, E., & Malaspina, A. (2015). Animal-assisted therapy enhances resident
579 social interaction and initiation in long-term care facilities. *Anthrozoös*, 13(4), 213-224. doi:
580 10.2752/089279300786999743
- 581 Beyece İncazlı, S., Özer, S., & Yıldırım, Y. (2016). Rehabilitasyon hemşireliğinde hayvan destekli
582 uygulamalar. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 88-92. doi:10.5505/bsbd.2016.98700
- 583 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Merkezi. (2004). *İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet Sosyal Hizmet*
584 *Okulları ve Sosyal Hizmet Mesleği İçin Bir Kılavuz*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
585 Genel Merkezi.
- 586 Braastad, B. O., & Berget, B. (2018). *Theoretical Frameworks for Animal-Assisted Interventions*. Erişim
587 tarihi:25.05.2018,http://www.umb.no/statisk/greencare/meetings/abstracts_presentation/costvg1braastadtheoretical_frameworks.pdf
- 588 Bretherton, I. (1985). Attachment theory: Retrospect and prospect. *Monographs of the society*
589 *for research in child development*, 3-35.
- 591 Brodie, S. J., & Biley, F. C. (1999). An exploration of the potential benefits of pet-facilitated therapy.
592 *Journal of clinical nursing*, 8(4), 329-337.
- 593 Cevizci, S., Erginöz, E., & Baltas, Z. (2009). insan sağlığının iyileştirilmesine yönelik hayvan destekli
594 tedaviler. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(3), 263-272.
- 595 Dellinger, M. (2008). Using dogs for emotional support of testifying victims of crime. *AnimAl l*,
596 171(15), 171-192.
- 597 Donohue, K. M. (2005). Pet loss: Implications for social work practice. *Social Work*, 50(2), 187-190.
- 598 Dunn, K. L., Mehler, S. J., & Greenberg, H. S. (2005). Social work with a pet loss support group
599 in a university veterinary hospital, MSW, ACSW. *Social work in health care*, 41(2), 59-70. doi:
600 10.1300/J010v41n02_04
- 601 Duyan, V. (2010). *Sosyal hizmet temelleri yaklaşımları müdahale yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet
602 Uzmanları Derneği Genel Merkezi.
- 603 Endenburg, N., & Baarda, B. (1995). The role of pets in enhancing human well-being: Effects on
604 child development. In I. Robinson (Ed.), *The Waltham book of human-animal interaction: Benefits*
605 *and responsibilities of pet ownership* (pp. 7-18). Oxford: Pergamon.
- 606 Faver, C. A., & Strand, E. B. (2003). Domestic violence and animal cruelty: Untangling the web of
607 abuse. *Journal of Social Work Education*, 39(2), 237-253.
- 608 Fine, A. H. (2002). Animal-Assisted Therapy. In *Encyclopedia of Psychotherapy* (Vol. 1, pp. 49-55).
609 Elsevier Science (USA).
- 610 Fine, A. H. (2010). Incorporating animal-assisted therapy into psychotherapy: Guidelines and
611 suggestions for therapists. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy* (Vol. 3,
612 pp. 169-191).
- 613 Flynn, C. P. (2000). Pet abuse and the role of companion animals in the lives of battered women.
614 *Violence Against Women*, 6(2), 166-177. doi: 10.1177/10778010022181778
- 615 Frank, D. (2008). One world, one health, one medicine. *The Canadian Veterinary Journal*, 49(11),
616 1063-1065.
- 617 Harbolt, T., & Ward, T. H. (2001). Teaming incarcerated youth with shelter dogs for a second
618 chance. *Society & Animals*, 9(2), 177-182.

- 619 Hart, L. A. (2006). Community Context and Psychosocial Benefits of Animal Companionship. In
620 A. H. Fine (Ed.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy Theoretical Foundations and Guidelines for*
621 *Practice* (2 ed., pp. 59-78). Elsevier.
- 622 Hart, L. A., Zasloff, R. L., & Benfatto, A. M. (1995). The pleasures and problems of hearing dog
623 ownership. *Psychological Reports*, 77, 969-970.
- 624 Headey, B., & Grabka, M. M. (2006). Pets and human health in germany and australia: national
625 longitudinal results. *Social Indicators Research*, 80(2), 297-311. doi: 10.1007/s11205-005-5072-
626 z
- 627 Hines, L. M. (1983). Pets in prison: A new partnership. *California Veterinarian*, 5, 7-11.
- 628 Hoffman, R. G. (1992). Companion animals: A therapeutic measure for elderly patients. *Journal of*
629 *gerontological social work*, 18(1-2), 195-205. doi:https://doi.org/10.1300/J083V18N03_14
- 630 Holcombe, M. T., Strand, E. B., Nugent, W. R., & Ng, Z. Y. (2015). Veterinary social work: Practice
631 within veterinary settings. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 00(1), 1-12. doi:
632 10.1080/10911359.2015.1059170 10.1080/10911359.2015.1059170
- 633 Ikram, S. (2005). *Divine creatures: Animal mummies in ancient Egypt*. New York: American University
634 of Cairo Press.
- 635 Karayağız Muslu, G., & Conk, Z. (2011). Hayvan destekli uygulamalar ve çocuklarda kullanımı.
636 *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(2), 83-88.
- 637 Katcher, A. H., & Wilkins, G. G. (2006). The centaur's lessons: Therapeutic education through
638 care of animals and nature study. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy*
639 *Theoretical foundations and guidelines for practice* (2 ed., pp. 153-177). Elsevier. doi:
640 10.1016/B978-012369484-3/50011-6
- 641 Kruger, K. A., & Serpell, J. A. (2006). Animal-assisted interventions in mental health: definitions
642 and theoretical foundations. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy*
643 *Theoretical Foundations and Guidelines for Practice* (2. ed., pp. 21-38). Elsevier.
- 644 Lane, D. R., McNicholas, J., & Collis, G. M. (1998). Dogs for the disabled: benefits to recipients
645 and welfare of the dog. *Applied Animal Behaviour Science*, 59(1), 49-60. doi: 10.1016/S0168-
646 1591(98)00120-8
- 647 Larkin, M. (2016). *For human needs, some veterinary clinics are turning to a professional: Social workers see a*
648 *place for themselves in veterinary practice*. Retrieved 05 05, 2018, from AVMA:
649 <https://www.avma.org/News/JAVMANews/Pages/160101a.aspx>
- 650 Laun, L. (2003). Benefits of pet therapy in dementia. *Home Healthcare Now*, 21(1), 49-52.
- 651 Lutwick-Bloom, P., Wijewickrama, R., & Smith, B. (2005). Effects of pets versus people visits with
652 nursing home residents. *Journal of Gerontological Social Work*, 44(3/4), 137-159. doi:
653 10.1300/J083v44n03_09
- 654 Macauley, B. L. (2006). Animal-assisted therapy for persons with aphasia: A pilot study. *Journal of*
655 *Rehabilitation Research and Development*, 43(3), 357-365.
- 656 Melges, F. T., & Bowlby, J. (1969). Types of hopelessness in psychopathological process. *Archives*
657 *of General Psychiatry*, 20(6), 690-699. doi:10.1001/archpsyc.1969.01740180074007
- 658 Melson, G. F. (2003). Child development and the human-companion animal bond. *American*
659 *Behavioral Scientist*, 47(1), 31-39.
- 660 Menteş Gürler, A., & Osmanağaoğlu, Ş. (2009). Türkiye'de hayvanları koruma kanununun tarihsel
661 gelişimi. *Kafkas Univ Vet Fak Derg*, 15(3), 325-330. doi:10.9775/kvfd.2008.62-A
- 662 Merriam-Arduini, S. (2000). *Evaluation of an experimental program designed to have a positive effect on*
663 *adjudicated violent, incarcerated male juveniles age 12-25 in the state of Oregon*. Yayınlanmamış
664 Doktora Tezi, Pepperdine University, Malibu, CA.
- 665 Morrison, M. L. (2007). Health benefits of animal-assisted interventions. *Complementary Health*
666 *Practice Review*, 12(1), 51-62.
- 667 Motomura, N., Yagi, T., & Ohyama, H. (2004). Animal assisted therapy for people with dementia.
668 *Psychogeriatrics*, 4(2), 40-42. doi: 10.1111/j.1479-8301.2004.00062.x

- 669 Odendaal, J. S. (2000). Animal-assisted therapy—magic or medicine? *Journal of psychosomatic research*,
670 49(4), 275-280.
- 671 Özkul, T. (2014). Türkiye’de hayvan destekli terapi uygulamalarından örnekler. *Mersin Üniversitesi*
672 *Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*(1), 36.
- 673 Pamuk, D. (2015). Yaşlı bireylerin yaşamında evcil hayvanların rolü. *Mediterranean Journal of*
674 *Humanities*, 2, 297-306 . doi:10.13114/MJH.2015214573
- 675 Parish-Plass, N. (2008). Animal-assisted therapy with children suffering from insecure attachment
676 due to abuse and neglect: A method to lower the risk of intergenerational transmission of
677 abuse? *Clinical child psychology and psychiatry*, 13(1), 7-30.
- 678 Parslow, R. A., Jorm, A. F., Christensen, H., Rodgers, B., & Jacomb, P. (2005). Pet ownership and
679 health in older adults: findings from a survey of 2,551 community-based australians aged
680 60–64. *Gerontology*, 51(1), 40–47. doi: 10.1159/000081433
- 681 *Paws To Connect Counseling, LLC.* (2018). Erişim tarihi: 06. 05. 2018
682 <http://www.pawstoconnect.com/veterinary-social-work>
- 683 *Pet Partners.* (2018). Erişim tarihi: 20. 05. 2018, <https://petpartners.org/learn/terminology/>
- 684 Poresky, R. H., & Daniels, A. M. (1998). Demographics of pet presence and attachment. *Anthrozoös*,
685 11(4), 236-241. doi:https://doi.org/10.2752/089279398787000508
- 686 Rosley, M. S., Rahman, S. R., & Lamit, H. (2014). Biophilia Theory Revisited: Experts and non-
687 experts perception on aesthetic quality of ecological landscape. *AMER International*
688 *Conference on Quality of Life* (pp. 349 – 362). Sabah, Malaysia: Elsevier.
- 689 Sable, P. (1995). Pets, attachment, and well-being across the life cycle. *Social Work*, 40(3), 334–341.
690 doi:https://doi.org/10.1093/sw/40.3.334
- 691 Sachs-Ericsson, N., Hansen, N. K., & Fitzgerald, S. (2002). Benefits of assistance dogs: A review.
692 *Rehabilitation Psychology*, 47(3), 251-277.
- 693 Salmon, I. M., Salmon, P. W., & Joint Advisory Committee on Pets in Society . (1982). *A dog in*
694 *residence : a companion-animal study undertaken in the Caulfield Geriatric Hospital*. Surrey Hills, Vic:
695 Salmon and Bock.
- 696 Sanders, C. R. (2000). The impact of guide dogs on the identity of people with visual impairments.
697 *Anthrozoös*, 13(3), 131-139. doi: 10.2752/089279300786999815
- 698 Serpell, J. A. (2006). Animal-Assisted Interventions in Historical Perspective. In A. H. Fine (Ed.),
699 *Handbook on Animal-Assisted Theoretical Foundations and Guidelines for Practice* (pp. 17-32).
700 Elsevier.
- 701 Serpell, J. A. (2008). *In the company of animals: A study of human-animal relationships*. Cambridge:
702 Cambridge University Press.
- 703 Serpell, J. A., & Kruger, K. A. (2010). Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions
704 and Theoretical Foundations. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy*
705 *Theoretical Foundation and Guidelines for Practice* (pp. 33-48). California: Elsevier.
- 706 Siegel, J. M. (1993). Companion animals: In sickness and in health. *Journal of Social Issues*, 49(1), 157-
707 167. doi: 10.1111/j.1540-4560.1993.tb00915.x
- 708 Simmons, C. A., & Lehmann, P. (2007). Exploring the link between pet abuse and controlling
709 behaviors in violent relationships. *Journal of interpersonal violence*, 22(9), 1211-1222.
- 710 *Society For Companion Animal Studies.* (2018). Erişim tarihi: 20. 05. 2018,
711 <http://www.scas.org.uk/animal-assisted-interventions/174-2/>
- 712 Tedeschi, P., Fitchett, J., & Molidor, C. E. (2005). The Incorporation of Animal-Assisted
713 Interventions in Social Work Education. *Journal of Family Social Work*, 9(4), 59-77.
- 714 *The University of Tennessee Knoxville.* (2018). Erişim tarihi: 25. 05. 2018,
715 <http://vetsocialwork.utk.edu/about-us/>
- 716 Thodberg, K., Berget, B., & Lidfors, L. (2014). Research in the use of animals as a treatment for
717 humans. *Animal Frontiers*, 4(3), 43–48. doi:https://doi.org/10.2527/af.2014-0021

- 718 Triebenbacher, S. L. (2006). The Companion Animal within the Family System: The Manner in
719 Which Animals Enhance Life within the Home. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on Animal-*
720 *Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice* (2 ed., pp. 357–374). Elsevier.
721 Turner, W. G. (2007). The experiences of offenders in a prison canine program. *Fed. Probation*,
722 71(1), 38-43.
723 Villalta-Gil, V., Roca, M., Gonzalez, N., Domènec, E., Cuca, Escanilla, A., . . . Schi-Can Group.
724 (2009). Dog-assisted therapy in the treatment of chronic schizophrenia inpatients.
725 *Anthrozoös*, 22(2), 149-159. doi:https://doi.org/10.2752/175303709X434176
726 Walsh, F. (2009a). Human-animal bonds i: the relational significance of companion animals. *Family*
727 *Process*(48), 462–480.
728 Walsh, F. (2009b). Human-animal bonds ii: the role of pets in family systems and family therapy.
729 *Family Process*(48), 481-499.
730 Walsh, P. G., & Martin, P. G. (1994). The training of pets as therapy dogs in a women's prison: A
731 pilot study. *Anthrozoös*, 7(2), 124-128. doi: 10.2752/089279394787002014
732 Webb, N. (2017). *Çocuklarla Sosyal Hizmet Uygulaması* (1 ed.). (G. Karabudak, Ed., & E. Erbay, Çev.)
733 Nika Yayın.
734 Wells, D. L. (2007). Domestic dogs and human health: An overview. *British Journal of Health*
735 *Psychology*, 12(1), 145-156. doi: 10.1348/135910706X103284
736
737

738 **Extended English Abstract**

739 The use of animal support in the improvement, development and conservation of physical,
740 social and spiritual health has become widespread throughout the world with the effect of increasing
741 scientific evidence for the last 30 years. When the human-animal relationship is considered
742 historically, it is seen that the discussions about the subject extend to the antique age (Menteş Gürler
743 and Osmanağaoğlu, 2009) and at the same time have been therapeutic for thousands of years
744 (Morrison, 2007).

745 The potential of animal support in medical practice, has recently risen. This happened with
746 a single study that demonstrated the effects of pet support, prolonging the life span of patients with
747 heart attacks. This study has opened the way for others to work on animal assisted interventions.
748 Much of the mentioned work is about the short-term relaxing effects and the long-term healing
749 effects of animal-assisted interventions (Serpell, 2006, pp. 16-17).

750 Today, human beings' interaction with animals and therapeutic use of animals is gaining a
751 growing scientific base (Laun, 2003). In general, when animal-assisted intervention and social work
752 discipline come together, a number of treatments are being carried out aiming at preventive practices
753 and social functioning for families, children (Melson, 2003), adults and the elderly (Motomura et al.,
754 2004; Brodie & Biley, 1999), people with disabilities (Lane et al., 1998) and prisoners (Wells, 2007;
755 Dellinger, 2008).

756 In our country, no study has been found on the use of animal support in social work
757 interventions. However, there are some academic studies on animal-assisted therapies that are being
758 considered in the context of animal-assisted interventions. Such studies are in the form of review and
759 appear to be written in the fields of medicine (Cevizci et al., 2009), nursing (Beyce İncazlı et al.,
760 2016), psychology (Pamuk, 2015).

761 Among the applied sciences, animal assisted therapy is described as 'using animals to solve
762 human problems' (Brodie and Biley, 1999). Tedeschi et al. (2005) defines animal assisted therapy as
763 a targeted intervention in which an animal that meets special education and safety criteria is included
764 in treatment as part of the clinical health care process. Animal assisted therapy is provided or managed
765 by a professional health or humanitarian services provider who demonstrates skills and expertise in
766 the clinical practice of human-animal interactions (Tedeschi et al., 2005).

767 However, Kruger and Serpell (2006) stated that in the literature there are 20 different
768 definitions and 12 different nomenclature of animal-assisted therapies. The authors indicate that the

769 Delta Society, one of the largest organizations in charge of therapy certification with animals in the
770 United States, has identified these terms in two categories, in order to standardize the terminology,
771 as this creates confusion both within and outside the field. These terms, which are defined below, are
772 animal assisted activity and animal assisted therapy.

773 Animal assisted activity provides therapeutic benefits to increase opportunities for
774 motivation, education, recreation and / or quality of life. On the other hand animal-assisted therapy
775 is an intentional intervention. In this intervention, an animal with certain criteria is an integral part of
776 the treatment process. Villalta-Gil et al. (2009), defines animal-assisted therapy as "an intervention
777 designed to improve the cognitive, physical, social and emotional functions of patients/clients
778 through specific and time-limited goals"

779 Kruger and Serpell (2006) and many well-known organizations, such as Society for
780 Companion Animal Studies (2018) and Pet Partners (2018), acknowledge that animal-assisted
781 interventions also include animal-assisted therapy and animal-assisted activities, and generally assume
782 that the term animal-assisted intervention includes all animal-assisted implementations. For this
783 reason, the "animal-assisted intervention" term has been adopted in this article.

784 The most common definition of animal-assisted intervention in the literature belongs to
785 Kruger and Serpell (2006). The authors describe animal-assisted intervention as any intervention
786 involving animals intentionally as part of a therapeutic or healing process.

787 When considering the theoretical framework on which animal-assisted interventions are
788 based, it appears that there is no general theoretical framework covering all forms of animal-assisted
789 interventions. Serpell and Kruger (2010) state that theories about animal-assisted interventions can
790 be divided into two main categories. These categories are based on the idea that the effectiveness of
791 animal-assisted interventions is due to animals having their own abilities. The other category is based
792 on the idea that the interaction with the animal itself has therapeutic effects.

793 The first category that focuses on the specific abilities of animals is based on biophilia
794 hypothesis. This hypothesis was put forward by Wilson in 1984 who is a contributor to the human-
795 nature unity, in the context of the human-nature bond discussion (Rosley et al., 2014). In the
796 hypothesis, it is suggested that people's bonds and interests towards nature are biologically based and
797 instinctive (Rosley et al., 2014; Karayağız Muslu and Conk, 2011, p. 84).

798 Other theoretical frameworks on which animal-assisted interventions are based include
799 psychological theories related to self-efficacy, self-esteem and social support (Thodberg et al., 2014).
800 These theories are generally cognitive theory, attachment theory and learning theory.

801 Animal-assisted social work is the provision of, biological, psychological, spiritual and social
802 support to the people by the discipline of the social work through trained animals on the subject
803 and/or problem (Tedeschi et al., 2005). In general terms, occurrence of any animal-assisted
804 intervention is the positive effect of animals on human well-being. Animals change the environment
805 they are in and provide positive development in the therapeutic sense (Fine, 2002)..

806 The social work profession aims at providing and improving the social functioning of people
807 in order to achieve social welfare. Therefore, in the context of the systems and strenghts perspective
808 adopted by the practice and approaches of the social work profession, it should be kept in mind that
809 animals that exist in the human environment can serve as positive sources for groups, families and
810 individuals in understanding and solving the present problem in social work interventions.

811 For these reasons, the discipline of social work has not remained indifferent to the numerous
812 evidence that animal-based interventions have increased human well-being and it has been involved
813 in animal-assisted intervention researches at the same time as other disciplines. Today, animal assisted
814 social work is being implemented and accepted in many countries. However, the United States is one
815 the counties that accepts to benefit from animal support in social work interventions.

816 In addition, in some countries, such as the United States, the United Kingdom and Australia,
817 special area of expertise called "veterinary social work" is ensued. Veterinary social work is an area of
818 expertise that focuses on human needs at the intersection of veterinary and social work practice. This
819 field of study benefits from the strengths perspective and evidence-based practices and contains four

820 key areas within itself. These areas are listed as "compassion fatigue", "conflict management", "link
821 between human and animal abuse", "animal-assisted interventions" and "loss and bereavement
822 related to animals" (Holcomb et al., 2015, p. 1). With this definition it would be correct to state that
823 animal-assisted interventions and veterinary social work are concentric and veterinary social work
824 includes animal-assisted interventions.

825 Animal-assisted social work interventions are used in a variety of social work areas and client
826 groups, such as families, youth and children, adults and elderly, disabled individuals and prisoners,
827 and even communities. It is also used in various problems such as crisis, trauma, abuse and
828 attachment disorders.

829 When the literature on HDMs was reviewed, there was no comprehensive study on social
830 workers' roles in various areas, subjects and problems, including animal-assisted interventions or
831 human-animal interactions. In the light of the relevant literature examined, social workers' functions
832 and roles in HDMs have been evaluated including veterinary social work.

833 In this context, the prominent professional roles of social workers in animal-assisted
834 interventions are considered as counseling/clinician, link building, case management, staff
835 development, teaching, research. When these interventions are in use, the ethics, values and principles
836 of social work and humanitarian practices such as respect for the client, self-determination of the
837 client and individuality of each client and case must always be taken into consideration. On the other
838 hand, care should be paid to issues such as the health checks and vaccinations of the animals in order
839 not to harm the customers. At the same time, it should be taken into account that animals that are
840 life-supporting animals to special groups such as disabled or elderly people should be specially trained.
841 Furthermore, care should be exercised to ensure that the animals used in the interventions are not
842 harmed, knowing that people form a unity with other living things on earth.

843 As a result, it should be kept in mind that animals that people live with and which may
844 sometimes be a source of spiritual power can serve as positive sources in understanding and solving
845 the problems in social work interventions for groups, families and / or individuals.

Hayvan Destekli Müdahaleler

ORIGINALITY REPORT

2%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	www.akademikgeriatri.org Internet	23 words — < 1%
2	www.j-humansciences.com Internet	21 words — < 1%
3	www.inpn.com.br Internet	14 words — < 1%
4	en.wikipedia.org Internet	11 words — < 1%
5	www.hivgaps.org Internet	10 words — < 1%
6	www.mutlucocuklar.org Internet	9 words — < 1%
7	issuu.com Internet	9 words — < 1%
8	www.korhek.org Internet	8 words — < 1%
9	dspace.nwu.ac.za Internet	8 words — < 1%
10	www.bio-protocol.org Internet	8 words — < 1%
11	eprints.utas.edu.au Internet	8 words — < 1%

12 Herrick. Encyclopedia of Social Welfare History in North America 7 words — < 1%
Publications

13 Bryant. 21st Century Sociology A Reference Handbook 6 words — < 1%
Publications

EXCLUDE QUOTES OFF
EXCLUDE BIBLIOGRAPHY ON

EXCLUDE MATCHES OFF